

Datum
2021-12-09
Adress

Yttrande

Diarienummer
KN-2021-5505

Till
kommunstyrelsen

Remiss från Kulturdepartementet - Återstartsutredningens betänkande Från kris till kraft – återstart för kulturen (SOU 2021:77) STK-2021-1535 Svar senast 2021-12-29 STK-2021-1535

Kulturnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Kulturnämnden välkomnar återstartsutredningen, som utifrån en genomarbetad och brett anlagd analys ger ett flertal konstruktiva förslag till utveckling och förstärkning av den statliga kulturpolitiken. Det är positivt att utredningen har ett långsiktigt perspektiv och att många aktörer och röster har fått komma till tals i processen. Utredningen synliggör på ett bra sätt att kulturlivet är en komplex ekosystem där de ingående delarna är beroende av varandra.

Särskilda insatser och extra stöd från både statlig, regional och kommunal nivå har varit avgörande för kulturfältets överlevnad under pandemin. Malmö stad har exempelvis fördelat betydande extra stöd till kultursektorn. Barn och ungas rätt till kultur är särskilt viktigt och i Malmö har stort fokus lagts på omställning för att tillgängliggöra kulturen inom de ramar som medgetts av restriktionerna.

Följande synpunkter utgår i första hand från de konkreta förslag till åtgärder och insatser som framläggs i avsnitt 7 i utredningen. Särskild vikt läggs vid förslag relaterade till delaktighetsmålet och åtgärder med syfte att bredda deltagandet och minska snedrekryteringen i kulturlivet. Detta är en av de största strukturella utmaningarna för kultursektorn och en prioriterad fråga för Malmö stad.

Generellt ställer sig kulturnämnden positiv till de förslag om kraftfulla ekonomiska förstärkningar som läggs fram. Förslaget om individuella kulturcheckar bör dock inte prioriteras, utan dessa medel bör omprioriteras till förmån för satsningar som mera målinriktat stärker delaktighet och jämlik tillgång till kultur i hela landet.

Vidare ges förslag om en rad fortsatta utredningar och särskilda uppdrag till berörda statliga kulturmyndigheter. Kulturförvaltningen välkomnar särskilt en utredning av hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas. Utifrån ett storstadsperspektiv finns behov av en utvecklad modell som kan tillvara ta storstädernas innovationskraft, kompetens och potential.

Yttrande

Följande synpunkter utgår i första hand från de konkreta förslag till åtgärder och insatser som framläggs i avsnitt 7 i utredningen.

7.2 Förslag för kulturens återstart

Utredningen tydliggör pandemins stora konsekvenser för kulturlivet, såsom ökad arbetslöshet och intäktsbortfall, kompetenstapp och problem för nya aktörer att etablera sig. Köbildning för produktioner, hinder för internationellt utbyte och ett minskat deltagande i kulturlivet är andra negativa effekter. Behovet av tillfälliga förstärkningar är fortsatt stort och föreslås riktas brett mot kultursektorn.

- Kulturnämnden ställer sig positiv till föreslagna förstärkningar av de direkta stöden till kulturskapare och kulturaktörer, såsom stipendier, kulturallianserna och musikarrangörerna och filmområdet.

7.2.2 Återstarts- och utvecklingsstöd för en starkare kultursektor.

- Kulturnämnden menar att särskilt fokus bör läggas på insatser för att bredda deltagandet och riva hinder som bidrar till snedrekrytering.

7.2.3 Kulturcheckar som stimulansstöd

Detta är den enskilt största posten bland förslagen, och är på nationell nivå en hittills oprövad form av kulturpolitisk insats i Sverige. Kulturcheckar för deltagande i kulturskolan och andra modeller har dock prövats på kommunal nivå. Andra exempel finns internationellt, bland annat riktat till specifika målgrupper.

Kulturchecken är en tillfällig insats riktad till kulturpubliken, men syftet är främst att stötta kulturaktörerna. Enligt utredningens egen analys är ekonomin dock inte det största hindret för kulturdeltagande, utan snarare kulturvanor kopplade till socioekonomisk bakgrund. Utbudet och därmed förutsättningarna att nyttja en kulturcheck är också ojämnt fördelade beroende på var man bor i landet.

- Utifrån delaktighetsmålet finns en risk att en satsning på kulturcheckar ökar skillnaderna i kulturdeltagande mellan olika grupper. En allmän utdelning av kulturcheckar kan inte heller bedömas ge långsiktiga effekter för kulturlivet som motsvarar den höga kostnaden. Kulturnämnden menar därför att andra former av insatser bör prioriteras.
- Om man vill gå vidare med förslaget om kulturcheckar krävs en fördjupad utredning och analys av förutsättningarna och effekterna i en svensk kontext.

7.3 Långsiktig förstärkning av kulturens ekonomiska förutsättningar

Utredningen föreslår en lång rad permanenta förstärkningar av de statliga anslagen till konstnärer, kulturaktörer och till regional kultur inom kultursamverkansmodellen. Vidare föreslås ökade möjligheter till fleråriga och mera långsiktiga stödformer.

- Kulturnämnden ställer sig generellt positiv till de anslagsförstärkningar som föreslås.
- För att öka och främja synergieffekterna i bidragsgivningen behövs en tätare dialog mellan de statliga myndigheterna och de berörda kommunerna, som står för en betydande samfinansiering av många kulturverksamheter. Detta gäller särskilt storstadskommunerna.

7.4 Stärk internationellt utbyte och samverkan

Utredningen förslår en förstärkning av Kulturrådets stöd till internationellt utbyte samt ett särskilt stöd för medfinansiering av EU-projekt.

- Kulturnämnden ställer sig positiv till förslagen.

7.5 Stärk trygghetssystemen:

Utöver redan pågående utredningar kring konstnärers sociala trygghet föreslås en särskild utredning om hur konstnärstipendier ska hanteras i trygghetssystemen samt ett uppdrag till Försäkringskassan att utveckla informationen till dem som kombinerar olika anställningsformer och inkomstkällor.

- Pandemin har synliggjort de stora bristerna i tryggheten för kulturutövare och Kulturnämnden välkomnar de föreslagna åtgärderna.

7.6 Ta tillvara digitaliseringens möjligheter

Inom området föreslås flera utredningar och satsningar, bland annat kring samordning av bibliotekens utlåning av e-böcker, digitalisering inom kulturarvssektorn samt kunskapsspridning om upphovsrättsfrågor i det digitala landskapet.

- De föreslagna förstärkningarna och satsningarna är positiva.
- En ensidig satsning på ny teknik riskerar att förstärka den digitala klyftan mellan olika samhällsgrupper. Ett tydligt uppdrag att verka för ökad delaktighet behöver inkluderas i det fortsatta arbetet med digitalisering inom kultursektorn.

7.7 Förbättra förutsättningarna för kulturella och kreativa näringar (KKN)

Inom området föreslås ett nytt incitamentsstöd för film- och TV-produktion samt ett exportstöd till förmedling av kultur på en internationell marknad.

- Kulturnämnden ställer sig positiv till förslagen. Ett nationellt incitamentsstöd för filmen stärker förutsättningarna för lokala och regionala aktörer att arbeta för en kvalitativ filmproduktion.

7.8 Stärk kulturskolan och kultur i skolan

Utredningen föreslår bland annat ett ökat stöd till kulturskolans utvecklingsarbete samt kunskapsstöd till skolor om kulturens värde. Vidare föreslås en utredning för att undersöka behovet av ytterligare insatser för en jämlik tillgång till kulturskolan.

- Skolan har en avgörande roll för att ge barn ett första möte med kulturen och för att uppnå delaktighetsmålet, och arbetet måste ske lokalt och med hög kontinuitet. Effekterna av pandemin kan annars bli att flera årskullar av barn missar det viktiga mötet med den levande kulturen. Malmö stad har goda erfarenheter från ett långsiktigt arbete med alla barns rätt att möta kultur, här kallad Malmös kulturella allemansrätt. Utöver de insatser som föreslås bör kommuner som arbetar med nyskapande metoder för ökad delaktighet få stöd för att systematisera och sprida dessa nationellt.
- En jämlik tillgång till kulturskolan är ett viktigt mål och kulturnämnden ser gärna en utredning om en framtida kulturskolelag.

7.9 Bredda deltagandet och minska snedrekryteringen i kulturlivet

Utredningen pekar på att pandemin har förstärkt de strukturella utmaningarna inom kultursektorn. Särskilda svårigheter finns när det gäller att uppnå delaktighetsmålet, som gäller att alla ska kunna delta i kulturlivet. I avsnitt 4 *Utvecklingsområden för delaktighetsmålet*, ges en bred belysning av hinder och möjligheter kopplat till bland annat bostadsort, bakgrund, funktionsvariation och när det gäller barns och ungas möten med kultur.

Två specifika uppdrag föreslås, till Myndigheten för kulturanalys för analys och kartläggning samt att tillföra 1 miljon kronor till Kulturrådet för seminarier och erfarenhetsutbyte.

- Kulturnämnden menar att utredningen ger förvånansvärt begränsade förslag inom detta område, utifrån de stora behov som identifierats. Det är positivt med analys och erfarenhetsutbyte men dessa utvecklingsinsatser behöver vara mera kraftfulla.

7.10 Utveckla kulturpolitikens inriktning

Föreslagna insatser är att tillsätta en utredning med uppdrag att undersöka hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas, att en färdplan för filmpolitiken tas fram samt vissa insatser för att stärka infrastrukturen inom området bild och form. Vidare föreslås en utredning av möjligheterna till ökad samfinansiering mellan statliga och privata medel genom bildandet av en kulturstiftelse.

- Kulturnämnden ställer sig generellt positiv till föreslagna insatser.

7.10.1 Utred hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas

- Ur ett storstadsperspektiv välkomnar kulturnämnden en utredning av kultursamverkansmodellen. Storstäderna har en nyckelroll inom landets kulturella infrastruktur, med innovationskraft, resurser och en koncentration av professionella kulturutövare och institutioner av nationell betydelse.

- För att stärka möjligheterna till utveckling i hela landet - lokalt, regionalt och nationellt - finns behov av nya och mera flexibla former för dialog och samverkan, som skapar synergieffekter och främjar gemensamma satsningar.

7.10.4 Utred förutsättningarna för en kulturstiftelse

- Behovet av stärkt finansiering av kultursektorn har blivit tydlig under pandemin. För att stärka kultursektorns oberoende och konstens frihet behövs också alternativa finansieringskällor. Initiativet att stimulera och utreda en breddad finansiering av kultursektorn är därför positivt.

Ordförande

.....
Frida Trollmyr
.....

Kulturdirektör

.....
Pernilla Conde Hellman
.....

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden]